UOČI SPOMENDANA SVETOG TOME AKVINSKOG 28.1.2026.

https://gemini.google.com/share/23bb11329667

Created with Thinking January 27, 2026 at 07:47 PMPublished January 27, 2026 at 09:03 PM

Pitanja postavljao jezičnom modelu Gemini: Milan Kušnjačić

Sutra 28. siječnja slavi se Toma Akvinski. Napiši kratki životopis.

Sveti Toma Akvinski, kojeg Crkva slavi 28. siječnja, nije bio samo "još jedan svetac" – bio je intelektualni div čiji rad i danas čini temelj katoličke teologije i zapadne filozofije.

Evo kratkog pregleda života čovjeka kojeg nazivaju **"Anđeoskim naučiteljem"**:

Rani život i obiteljski "otmica"

Toma je rođen oko **1225. godine** u dvorcu Roccasecca (Kraljevina Sicilija) u plemićkoj obitelji. Njegovi su roditelji imali velike planove: željeli su da postane opat u bogatom benediktinskom samostanu Monte Cassino.

Međutim, Toma je imao drugačije planove. Privukao ga je novi, tada "radikalni" red – **Dominikanci**. Za razliku od bogatih opatija, dominikanci su bili prosjački red posvećen propovijedanju i studiju. Njegova obitelj bila je toliko zgrožena tom odlukom da su ga **vlastita braća otela i držala u kućnom pritvoru** godinu dana, pokušavajući ga odgovoriti (čak su mu u sobu poslali i napasnicu, koju je on istjerao zapaljenim drvetom).

"Nijemi vol" koji je progovorio

Nakon što je obitelj konačno odustala, Toma odlazi na studij u Pariz i Köln, gdje mu je učitelj bio **Albert Veliki**. Zbog njegove krupne građe i šutljivosti, kolege su ga prozvali **"Nijemim volom"**.

Albert Veliki im je na to proročanski odgovorio:

> "Vi ga nazivate nijemim volom, ali on će jednom tako rikati svojim naukom da će ga čuti cijeli svijet!"

Intelektualni rad: Razum i vjera

Toma je postao profesor u Parizu i Napulju. Njegov najveći doprinos je sinteza **Aristotelove filozofije i kršćanske objave**. Vjerovao je da razum i vjera nisu u sukobu, već da se nadopunjuju.

Ključna djela:

- **Summa Theologiae:** Monumentalno djelo u kojem sustavno objašnjava gotovo sve aspekte kršćanske vjere.
- **Pet putova (Quinque viae):** Logički dokazi za postojanje Boga.
- **Pange Lingua (Usta moja):** Napisao je predivne himne za blagdan Tijelova, koje se i danas pjevaju.

"Sve što sam napisao je slama"

Pred kraj života, 1273. godine, Toma je tijekom mise doživio duboko mistično iskustvo. Nakon toga je prestao pisati. Svom tajniku Reginaldu rekao je:

> "Sve što sam napisao čini mi se običnom slamom u usporedbi s onim što mi je Bog objavio."

Preminuo je nedugo zatim, **7. ožujka 1274.**, na putu prema Drugom lionskom saboru.

Zanimljivosti ukratko:

- **Zaštitnik je:** Studenata, teologa, filozofa, škola i akademika.
- **Atributi:** Često se prikazuje s knjigom, perom ili suncem na prsima.
- **Proglašenje:** Kanoniziran je 1323., a 1567. proglašen je crkvenim naučiteljem.

Želiš li da ti izdvojim jedan od njegovih čuvenih "pet dokaza" za postojanje Boga ili te više zanimaju citati iz njegovih djela?

Zašto se slavi 28. siječnja, a ne na dan preminuća?

To je izvrsno pitanje! Većina svetaca slavi se na dan njihove smrti (što Crkva naziva *dies natalis* – rođendan za nebo), ali kod svetog Tome Akvinskog postoje dva važna razloga zašto je to 28. siječnja:

1. Prijenos relikvija (Glavni razlog)

Toma Akvinski je umro 7. ožujka 1274. godine u cistercitskom samostanu Fossanova u Italiji. No, njegovi subraća dominikanci žarko su željeli da tijelo njihova najpoznatijeg člana počiva u njihovoj crkvi.

Nakon dugog nastojanja, **28. siječnja 1369. godine**, njegove su relikvije (tijelo) svečano prenesene u **Toulouse** u Francuskoj, u dominikansku crkvu poznatu kao "Jakobinski samostan" (Les Jacobins). Upravo je taj datum prijenosa relikvija odabran za njegov blagdan u općem kalendaru Crkve.

2. Korizma (Praktični razlog)

Datum njegove smrti, **7. ožujka**, gotovo svake godine pada u vrijeme **korizme**. Budući da je korizma pokorničko vrijeme, liturgijska pravila ograničavaju proslavu svetaca kako bi fokus ostao na Kristovoj muci.

Kako bi se tako velikom svecu i "Anđeoskom naučitelju" mogla iskazati puna čast uz svečanu misu i radosno slavlje, Crkva je odredila siječanjski datum koji je uvijek izvan korizmenog vremena.

Zanimljivost:
Iako ga cijeli svijet slavi sutra, u nekim kalendarima (primjerice kod onih koji se drže starijeg obreda) 7. ožujka se i dalje obilježava kao spomen na njegovu smrt, ali je 28. siječnja ostao glavni datum za cijelu Katoličku Crkvu.

Danas njegovo tijelo i dalje počiva u Toulouseu u veličanstvenom pozlaćenom relikvijaru ispod oltara. s obzirom na to da smo ranije spominjali njegov naslov *Doctor Angelicus*, upravo taj prijenos relikvija u srce dominikanskog reda simbolizira povratak "učitelja" svojoj duhovnoj obitelji.

Što je Toma Akvinski pisao o čašćenju svetaca?

Toma Akvinski je u svom najpoznatijem djelu, *Summa Theologiae* (Teološka suma), vrlo precizno i sustavno razradio teologiju čašćenja svetaca. Njegov pristup temelji se na jasnim razlikama između štovanja koje pripada samo Bogu i onoga koje iskazujemo stvorenjima.

Evo ključnih točaka njegovog učenja:

1. Razlikovanje: Latrija, Dulija i Hiperdulija

Toma polazi od kreposti **pobožnosti** (*religio*) i objašnjava da čast iskazujemo nekome zbog njegove izvrsnosti. On uvodi tri razine štovanja kako bi izbjegao idolopoklonstvo:

- **Latrija (*latria*):** To je klanjanje ili obožavanje koje pripada **isključivo Bogu**. Temelji se na Božjoj beskonačnoj moći i gospodstvu nad svime.
- **Dulija (*dulia*):** To je štovanje ili čašćenje koje se iskazuje **svecima**. Toma objašnjava da svece ne častimo kao bogove, nego kao Božje sluge i prijatelje koji su po milosti postali dionici njegove svetosti. To je "čast koja se iskazuje razumnom stvorenju zbog njegove izvrsnosti".
- **Hiperdulija (*hyperdulia*):** Poseban, viši stupanj čašćenja koji pripada samo **Blaženoj Djevici Mariji**. Budući da je ona Bogorodica, njezina je izvrsnost veća od bilo kojeg drugog sveca ili anđela, ali je i dalje stvorenje, pa joj se ne iskazuje *latrija*.

2. Zagovor svetaca

Toma postavlja pitanje: "Trebamo li moliti svece da se mole za nas?". Njegov odgovor je potvrdan, a razlog je božanski red:

- Bog je odredio da se "niža bića vraćaju k njemu preko onih koji su mu bliže". Budući da su sveci u nebu najbliži Bogu, oni su naši posrednici.
- Naglašava da sveci ne uslišavaju molitve svojom moći, nego svojim zagovorom kod Boga. Kad se molimo svecima, mi zapravo molimo njih da mole s nama i za nas.

3. Kako nas sveci čuju?

Čest prigovor bio je: "Kako nas sveci mogu čuti ako su u nebu?". Toma odgovara da sveci gledaju Boga licem u lice (*Beatifička vizija*). Gledajući u Boga (koji je Riječ), oni u njemu vide ono što se tiče nas, uključujući naše molitve i potrebe, u onoj mjeri u kojoj je to potrebno za njihovu radost i našu pomoć.

4. Čašćenje relikvija i slika

Toma opravdava čašćenje tijela svetaca i njihovih predmeta:

- **Relikvije:** Tijela svetaca bila su "hramovi Duha Svetoga" i bit će uskrsnuta u slavi. Časteći relikviju, mi zapravo častimo osobu kojoj je pripadala, a preko nje Boga koji je u tom svecu djelovao.
- **Slike:** Čast iskazana slici ne zaustavlja se na drvetu ili boji, nego prelazi na izvornik (prototip). Slika je podsjetnik koji potiče našu pobožnost.

Sažetak

Za Tomu Akvinskog, čašćenje svetaca nije umanjivanje Božje slave, nego njezino **priznavanje**. Časteći prijatelje kralja, mi zapravo iskazujemo čast samom kralju koji ih je učinio svojim prijateljima.
Thomas Aquinas - Misli jednog od najvećih Teologa Crkve | Citati Svetaca
Ovaj video nudi dublji uvid u misli i citate sv. Tome Akvinskog, što može pomoći u razumijevanju njegove duhovnosti i odnosa prema svecima.

Kojim krepostima je Toma Akvinski bio posebno ovladao?

Iako ga povijest pamti prvenstveno kao intelektualnog diva, Toma Akvinski je u katoličkoj tradiciji prepoznat kao čovjek koji je herojski ovladao specifičnim krepostima. Njegova svetost nije bila samo u onome što je znao, nego u tome kako je živio.

Evo kreposti koje su kod njega bile najizraženije:

1. Čistoća (Anđeoska krepost)

Ovo je vjerojatno najpoznatija Tomina krjepost, zbog koje je i dobio naslov **"Anđeoski naučitelj"**.

- **Događaj s vatrom:** Kada su ga braća zatvorila i poslala mu ženu u sobu da ga zavede, Toma ju je istjerao gorućim drvetom iz ognjišta. Nakon toga je, prema predaji, pao u dubok san u kojem su mu anđeli opasali bedra "pojasom čistoće", rekavši mu da će od tada biti slobodan od tjelesnih napasti. Ta mu je krepost omogućila nevjerojatnu bistrinu uma i fokus na duhovne stvarnosti.

2. Duboka poniznost

Unatoč tome što je bio jedan od najučenijih ljudi svog vremena, Toma je bježao od časti.

- **Odbijanje titula:** Papa mu je nudio naslov nadbiskupa Napulja i opata Monte Cassina, što su bile moćne i bogate pozicije, ali on je sve odbio jer je želio ostati obični brat propovjednik (dominikanac).
- **"Sve je to slama":** Njegova najpoznatija izjava o tome da je sav njegov rad "obična slama" u usporedbi s Božjom veličinom, vrhunac je poniznosti znanstvenika koji priznaje granice ljudskog razuma.

3. Duh molitve i sabranosti

Toma nije bio "kabinetni" teolog. Za njega je studij bio oblik molitve.

- **Molitva pred raspelom:** Često je viđen kako plače pred raspelom ili naslanja glavu na svetohranište tražeći odgovore na teška pitanja. Njegova uzrečica bila je da je više naučio klečeći pred raspelom nego iz svih knjiga koje je pročitao.
- **Euharistijska pobožnost:** Njegova ljubav prema Isusu u Euharistiji izrodila je najljepše himne Crkve (poput *Klanjam ti se smjerno* i *Usta moja*), što pokazuje da mu srce nije bilo hladno unatoč strogoj logici.

4. Razboritost i krotkost

Iako je sudjelovao u mnogim žustrim teološkim raspravama na Pariškom sveučilištu, Toma je bio poznat po svojoj nevjerojatnoj mirnoći.

- Nikada nije vrijeđao svoje protivnike, nego je s velikim strpljenjem iznosio njihove argumente (često bolje nego što bi oni sami znali) prije nego što bi ih pobio logikom. Ta **krotkost** u dijalogu postala je uzor za katoličku apologetiku.

5. Ljubav prema istini (Veritas)

Kao dominikanac, bio je potpuno predan geslu reda: *Veritas* (Istina). Njegova glavna intelektualna krepost bila je **neumornost u traženju istine**, bez obzira na to tko ju je izrekao – bio to kršćanin, musliman (poput Averroesa) ili poganin (poput Aristotela). Smatrao je da je svaka istina, tko god je rekao, od Duha Svetoga.

Ukratko, kod Tome Akvinskog vidimo savršen spoj **velikog uma i malenog srca**. Upravo ta ravnoteža između vrhunske inteligencije i djetinje poniznosti čini ga jedinstvenim svecem.

Postoji li neka od ovih kreposti koja te posebno zanima ili bi htio čuti više o onom "pojasu čistoće" koji se i danas spominje u bratovštinama sv. Tome?

Protiv koje mane se Toma Akvinski borio?

Zanimljivo je da se kod svetog Tome Akvinskog, kojeg nazivamo "Anđeoskim naučiteljem", rijetko govori o nekoj specifičnoj "velikoj mani" ili poroku u klasičnom smislu (poput npr. kockanja, gnjeva ili razuzdanosti s kojima su se borili neki drugi sveci). Ipak, iz njegovog životopisa i teoloških spisa možemo iščitati protiv čega se najviše morao boriti i što je smatrao najvećim opasnostima:

1. Intelektualna oholost

Ovo je bila najveća potencijalna zamka za čovjeka s takvim genijalnim umom. Toma je bio svjestan da netko tko zna "gotovo sve" vrlo lako može pasti u grijeh oholosti i umisliti da je on sam izvor te mudrosti.

- **Kako se borio:** Protiv te mane borio se radikalnom **poniznošću**. Svaki put prije pisanja ili predavanja klečao bi pred raspelom, priznajući da bez Boga ne zna ništa. Njegova izjava na kraju života da je sve što je napisao "slama" bila je konačna pobjeda nad iskušenjem oholosti.

2. "Ljudski obzir" i obiteljski ponos

Kao plemić iz utjecajne obitelji, Toma se suočio s golemim pritiskom da se prilagodi društvenim očekivanjima (da postane moćni opat umjesto siromašnog dominikanca).

- **Borbena odlučnost:** Njegova borba protiv mane **ugađanja ljudima** bila je vrlo žestoka. Čak i kada su ga braća zatvorila, ostao je nepokolebljiv. Borio se protiv "svjetovnog duha" koji je tražio karijeru i moć umjesto služenja.

3. Flegmatičnost i "sporost"

Zbog svoje krupne tjelesne građe i šutljivosti, Toma je po naravi bio flegmatik. U srednjem vijeku se takva narav ponekad povezivala s manom **duhovne lijenosti (acedia)** ili tromosti.

- **Kako se borio:** On je tu prirodnu sporost pretvorio u nevjerojatnu **koncentraciju i radnu disciplinu**. Umjesto da bude lijen, on je postao najproduktivniji pisac svog vremena. Njegova pobjeda bila je u tome što je svoju prirodnu "težinu" pretvorio u "dubinu" razmišljanja.

4. Iskušenje čistoće

Iako je nakon "anđeoskog opasivanja" bio pošteđen napasti, događaj s napasnicom koju je istjerao iz sobe pokazuje da je u mladosti morao voditi konkretnu bitku protiv **tjelesnih nagona** koji su bili uobičajeni za mladiće njegova staleža.

5. Rastrešenost (u socijalnom smislu)

Iako to nije "grijeh", Toma se borio s time da ostane prisutan u društvu. Bio je toliko zadubljen u Boga i teologiju da bi usred kraljevske večere (kod sv. Ljudevita IX.) iznenada udario šakom o stol jer je riješio neki teološki problem, zaboravivši gdje se nalazi.

- **Borbena krotkost:** Protiv te "odsutnosti" borio se poslušnošću prema svojim poglavarima i krotkošću prema braći koja su mu ponekad išla na živce svojim upadicama.

Ukratko: Njegova najveća borba nije bila protiv "uličnih" poroka, već protiv **suptilnih napasti duha** – da ne postane ohol zbog svoje pameti i da ne podlegne očekivanjima svijeta zbog svog podrijetla.

Zanima li te možda kako je on u svojim djelima definirao "glavne grijehe" i kako se protiv njih boriti?

Kako je Akvinski govorio o prolaznosti života i brzom prolasku vremena?

Toma Akvinski nije bio tip mislioca koji bi pisao melankolične pjesme o uvelom cvijeću ili "žalio" za mladošću. Njegov pristup prolaznosti života bio je izrazito metafizički i svrhovit. Za njega vrijeme nije neprijatelj koji nas krade, nego sredstvo koje nam je dano da postignemo vječnost.

Evo kako je "Anđeoski naučitelj" strukturirao misao o prolaznosti:

---

1. Čovjek kao *Viator* (Putnik)

Jedan od ključnih Tominih pojmova je **homo viator** – čovjek putnik.

- On smatra da je ljudski život po samoj svojoj naravi **kretanje**.
- Prolaznost nije tragedija, nego nužnost: da bismo došli do cilja (Boga), moramo proći put. Ako se kretanje (vrijeme) zaustavi, putnik nikada ne stiže kući.
- Prolaznost života je, dakle, dinamika povratka stvorenja svome Stvoritelju.

2. Vrijeme vs. Vječnost

Toma povlači oštru granicu između našeg doživljaja vremena i Božje vječnosti. Koristi se preciznom definicijom:

Kategorija	Opis prema Akvinskom
Vrijeme (*Tempus*)	Mjera gibanja prema "prije" i "poslije". Ono je rascjepkano i uvijek mu nešto nedostaje (prošlost je prošla, budućnost još nije tu).
Vječnost (*Aeternitas*)	Stanje koje je **tota simul** (čitavo odjednom). Bog ne čeka sutra i ne sjeća se jučer; on je u vječnom "sada".

Zaključak: Život nam se čini brzim jer smo u stalnom prijelazu iz potencijala u ostvarenje. Prolaznost je znak naše nesavršenosti, ali i naše prilike za rast.

3. Dragocjenost "Sadašnjeg trenutka"

Iako je život prolazan, Toma naglašava da je **svaki trenutak presudan** jer u njemu donosimo odluke koje imaju vječnu težinu.

- On naučava da se u vremenu zaslužuje vječnost.
- Brzi prolazak vremena za Tomu nije razlog za paniku, već za **razboritost** (*prudentia*). Razborit čovjek koristi prolazne stvari tako da ne izgubi one neprolazne.

4. Smrt kao "vrata", ne kao kraj

U svojoj teologiji, Toma objašnjava da duša, nakon što se u smrti odvoji od tijela, izlazi iz režima vremena kakvog poznajemo.

- Prolaznost prestaje u trenutku smrti.
- Zato je on na samrti bio toliko miran – za njega je prestanak vremena značio ulazak u punoću postojanja gdje više nema "brzog prolaska", nego samo trajne prisutnosti.

Zanimljivost: Toma je smatrao da je tuga zbog prolaznosti svijeta prirodna, ali da je moramo nadvladati nadom. Često je citirao svetog Pavla: *"Jer ovo što je sada, kratkotrajno je i lagano..."*

Sažetak jedne misli

Ako bismo sažeti Tomin stav: **Vrijeme je pijesak u satu, ali taj pijesak služi da izgradi palaču koja se neće srušiti.** Brzina kojom pijesak curi samo nas podsjeća da ne gubimo vrijeme na nebitne stvari.
Budući da se sutra slavi njegov blagdan, želiš li da ti napišem kratku meditaciju ili molitvu koju je on sastavio, a koja pomaže fokusirati se na bitno usred životne užurbanosti?

Napiši njegovu molitvu koja se uklapa u današnje vrijeme zurenja u mobitele.

Sveti Toma Akvinski je živio u 13. stoljeću, ali njegova čuvena molitva "Prije učenja" (*Oratio ante studium*) zvuči kao da je napisana upravo za nas koji se svakodnevno gubimo u "digitalnoj magli" i beskonačnom skrolanju.

U svijetu gdje nas mobiteli bombardiraju informacijama koje su često površne, Toma moli za **jasnoću, dubinu i red**. Evo te molitve, koja je savršen protuotrov za današnju rastresenost:

Molitva sv. Tome Akvinskog za bistrinu uma

"Neizrecivi Stvoritelju,

koji si iz riznice svoje mudrosti odredio tri kora anđela

i postavio ih nad emfirejsko nebo u divnom redu,

te nadasve skladno rasporedio dijelove svemira.

Ti, koji se uistinu nazivaš izvorom svjetla i mudrosti i početkom svega,

udostoj se izliti zraku svoga sjaja na tmine moga uma,

kako bi odagnao od mene dvostruki mrak u kojem sam rođen: **grijeh i neznanje**.
Ti, koji jezik djeteta činiš rječitim,

pouči moj jezik i izlij na moje usne milost svoga blagoslova.

Daj mi **oštrinu u shvaćanju**,
trajnost u pamćenju,
vještinu i lakoću u učenju,
temeljitost u tumačenju i obilnu milost u govorenju.
Uputi moj početak, izravnaj moj napredak i upotpuni moj dovršetak.

Po Kristu Gospodinu našemu. Amen."

Zašto je ova molitva "digitalni detox"?

Iako Toma nije znao za algoritme i notifikacije, on pogađa točno u srijedu naših današnjih problema:

- **"Odmicanje dvostrukog mraka":** Danas nas često zasljepljuje "plavo svjetlo" ekrana koje nam daje privid znanja, a zapravo nas drži u neznanju o bitnim stvarima. Toma moli za pravo Svjetlo.
- **"Oštrina u shvaćanju":** Umjesto da samo "prelijećemo" naslove (skimming), on traži sposobnost da uđemo u dubinu.
- **"Trajnost u pamćenju":** U doba kad sve prepuštamo Googleu i ništa ne pamtimo, on moli za um koji zadržava ono što je vrijedno.
- **"Red":** Mobitel stvara kaos u glavi; ova molitva traži od Boga da postavi "divan red" u naše misli.

> **Mali savjet:** Pokušaj izmoliti ovu kratku molitvu (ili barem onaj dio o "oštrini shvaćanja") **prije nego što ujutro prvi put otključaš mobitel**. To je vrhunska vježba za preuzimanje kontrole nad vlastitom pažnjom.

Želiš li da ti predložim još tri praktična "Tominog savjeta" kako trenirati fokus i pobijediti rastresenost u digitalnom dobu?

Nacrtaj to

Sadržaj:

(1) Kratki životopis
(2) Zašto se Toma Akvinski slavi 28. siječnja
(3)Toma Avinski o čašćenju svetaca
(4) Akvinčeve kreposti
(5) Akvinčeve mane
(7) Toma Akvinski o prolaznosti života i vremena
(8) Akvinčeva molitva za današnje vrijeme